

emberi hangokat és sóhajokat érzek. Az utcák számomra az élet vonzásáról, ugyanakkor ürességről és hiábavalóságról beszélnek. Annak belátásáról, hogy semmi sem lesz soha hiánytalan teljes egész... Levertség annak látásától, hogy az eleven mozgalmasság, bonyolultság és változatosság mellett is minden, az emberek és tárgyak, az utcák és boltok, az álmok és remények lassan-lassan elkopva, elfakulva mind egymáshoz hasonlóvá válnak. Amikor nyári esteiken, miután elül az autók és a zsúfolt autóbuszok zaja, amelyek a város fáradt és izzadt lakóit porban, koszban és kipufogógázban hazavitték, a naplemente narancsos színe lilába, majd sötétbe hajlik, és sok millió ablakban feltűnik a televízió kékes fénye (az asszonyok pedig kezdik sütni a padlizsánt), a város csöndjében érzem Isztambul lelkét. Ez a lélek moccan meg bennem, ha azt látom, hogy a hideg, de békés őszi délidőben, amikor az egész város a saját belső mozgásába vonul vissza, a mindennapi összevisszaságban jövő-menő hajók között régi kis bárkáján magányosan végzi munkáját egy halász.

Legyen bármennyire más és más az egy városban élők vagy az oda ellátogatók városérzete, bármilyen sokfélék legyenek is emlékeik, munkahelyük, otthonuk, legyenek akármennyire eltérők is az utcák, ahol jönnek-mennek, az iskolák, amelyekbe jártak, a hajók, amelyekre felszállnak, a város lelke első pillantásra mindenki számára ugyanolyan lehet. Ahogyan az Isztambulban élő emberek előbb-utóbb kezdenek egymásra hasonlítani, hiszen az elválaszthatatlan barátként bennünk hordozott lélek is, valahol mélyen közös mindenkiben.

Isztambulban mindenki idegen, tehát mindenki magányos. A törökök, pontosabban az oszmánok (a város meghódító oszmán seregben keresztények is voltak), bárkik voltak is, idegenek voltak,

hiszen egy kész várossal találták magukat szemben. A városon fél évezreden át uralkodó oszmán elit tagjai más országokból, más kultúrákból jöttek, tehát ők is idegenek voltak. Egy olyan városban, ahol a lakosság száma ötven esztendő alatt egy milliőről tíz millióra nőtt, a lakók kilentizede ma is idegen. Ezért amikor gyerekkoromtól mindmáig az iránytaxikban, az autóbuszban vagy az utcán bárkivel beszédbe elegyedem, az időjárásról ejtett panaszszavak után az illető rögtön megkérdezi, – ahogy minden isztambuli teszi, ha megismerkedik valakivel –, hogy hová való vagyok, és ha az ember, akárcsak én, restelkedve azt feleli, hogy isztambuli, akkor némi gyanakvással apja, apai nagyapja vagy anyai ági felmenői után érdeklődnek.

De azt is érzem, hogy alapjában véve nem ez okozza a város lelkének magányosságát és idegenségét. Isztambul titka a kategorizálhatatlanságából, szervezetlenségéből, feltáratlanságából, a benne élők számára is megfelfedhetlenségéből fakad. Tömegek élnek itt anélkül hogy az egymást követő civilizációk által egymásra rétegzett történelmi kincsek gazdáivá válnának, legföljebb, akárcsak az idegenek, megéreznek belőle valamit. „Az idegenek jobban ismernek minket, mint mi saját magunkat” – hallottam gyakran gyerekkoromban. A várost útikönyvvel, térképpel járó turisták láttán ismételtetett mondatban banksódás helyett inkább lesajnálás, gúny és gyanakvás volt a tudni, osztályozni, a zúrzárt megérteni és rendszerezni kívánó személyllyel szemben. Isztambulnak nincs városi múzeuma. A város gazdag múzeumai a múlt bemutatása és megmagyarázása helyett inkább a drágaságok őrzésére szolgálnak. Amikor gyerek voltam, az ötvenes években hősiesen, egyedül kezdte kiadni a városba szerelmes népszerű történész, Reşat Ekrem Koçu az *Isztambuli enciklopédiát*, amely

végül is jobban hasonlított Isztambulra, mint egy enciklopédiára: tizenegy kötetével a H betűig jutott csak el, és ahelyett hogy áttekintette volna a városra vonatkozó tudnivalókat, ezeket csak még jobban összekavarta, s a szorgos író ívócimboraságainak és szenvedélyeinek meg Isztambul furcsaságainak gyűjteményévé, a populáris kultúra kellemes egyvelegévé tette.

A városnak a kategorizálást elutasító és az erre az erőszakosságra kitartóan törekvőket a végén önmagához hasonító szellemét gyerekkorom óta leginkább a régi boltokban észlelem. Ha egy nagy parfüméria bolt – vagy patikát kellett volna mondanom? – színes üvegcséire, tégeleire és dobozaira nézek, az az érzésem támad, hogy Isztambul lelkét az emberi szenvedélyek és álmok határtalan összevisszasága legalább annyira alakítja, mint a történelem. A Beyoğlu úton lévő üzletek, ahová gyerekkorunkban anyánk vitt minket, akárcsak eltitkolt nyelvükkel a görögök, örömeink, a város kisebbségei, azt juttatják eszembe, hogy milyen sok forrásból, mennyi ismeretlen gazdagságból táplálkozik a város. Akárcsak az ezredévek során a városba érkező és itt beolvadó, a város részévé váló, vagy kinézett, eltaposott, elfelejtett, elűzött, az utóbb jövőkkel vagy betelepítettekkel összeolvadó embertömegekhez hasonlóan Isztambulban a tárgyaknak is titkos történetük van. Ha céltalanul járom az utcákat, és közben megállok egy-egy kirakat előtt, a hol a Balkánról, hol Nyugat-Európából, hol keletről, vagy a közelmúltban a volt szovjetköztársaságokból érkező és a város üzleteiben vagy kirakataiban általában bármiféle rendszer, szabály vagy időrend nélkül egymás mellé helyezett, régi és új, furcsa tárgyakat nézve erősen érzem, hogy valahol még mindig itt lebeg a város melankolikus szelleme.

TASNÁDI EDIT FORDÍTÁSA

MEMET BAYDUR

Gözün Kahverengi Suyu

A sors nyila

A Raci, Naci, Kuddisi és Erdinç testvérek bandája és a köztem fennálló viszály véget ért. Nem sokkal ezelőtt Isztambul közelében egy kisvárosban a legidősebb testvér és körülbelül húsz embere golyózáport zúdított rám, s annak ellenére, hogy négy könnyebb sebet is szereztem, egészen addig kitartottam a kis szálloda bárja mögött, amíg a rendőrséget is beleértve megérkeztek az összes biztonsági erők. Egy-egy lövést én is megeresztettem, de igazából az volt a legjobb, hogy az Imperator hotel bárja mögé húzódtam (egy kisvárosi szállodáról volt szó, amelyet mégis Imperatornak hívtak). Egy csomó italos üveg, egy recepció hullája, három pisztoly és egy láda kézigránát volt a bárban. Meg én. Az össztűz – szünetekkel – négy óra hosszat tartott. Az az igazság, hogy a helyzet nem is volt olyan súlyos, amíg a biztonsági erők meg nem érkeztek. A testvérek bandája egy egész percig megállás nélkül tüzelte, én meg az alatt leguggolva egy Jamaikában gyártott rumosüveget vizsgálgattam. Az óriási zajtól nem vették észre, hogy én nem is tüzelek. Amikor véget ért a lövöldözés, káromkodás kezdődött. Ez tovább tartott, és teli volt nemi vonatkozásokkal. Akkor lőttem én is egy párat, hogy mégse maradjak

szégyenben. Mint kiderült, mindannyiszor homlokon vagy más hasonló helyen eltaláltam egy-két embert. „Épp időben érkezünk, mert még tanút sem hagytál volna a helyszínen” – mondta Seyfi felügyelő, amikor meglátogattott a kórházban. Bizonyára tréfált. Az események akkor fajultak el, amikor a rendőrség is megérkezett. Addig a percig huszonnégy ember a maga szabályai szerint úriember módjára próbált elintézni egy jól elrejtőző újságíró, akkor azonban majdnem olyanná vált a dolog, mint egy szuperprodukciónak a kalandfilm zárójelenete. A levegőből leereszkedő két helikopter részvételével reggelre az esemény mérlege húsz halott, velem együtt tizenhét sebesült és húsz milliárd líra értékű heroin lefoglalása lett. A Raci, Naci, Kuddisi és Erdinç testvérek kisebb-nagyobb sebesülésekkel kerültek kézre, gyógyulásuk után bíróság elő állították, s előbb halálra, majd életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték őket. Miután kijöttem a kórházból, az ügyet lezárták, de közben három napra valóságos hős vált belőlem, az összes újság, köztük a mienk is lehozta a fényképemet. A kórház előtt állva azon törtem a fejem, hogy mi a fenét csináljak. Az újságtól kéthónapnyi fizetést és egy hónap szabadságot

kaptam. Nem volt semmi dolgom. Legszívesebben bementem volna az újsághoz, de ez a magányom beismerése lett volna. Nem volt más, ahová menjek. Yelizhez elmehettem volna, de négy hónapja nem kerestem. A kórházban sem látogatott meg. Jegyesek voltunk, legalább is én úgy gondoltam. Jobb lesz, ha nem megyek Yelizhez. Elhatároztam, hogy a testvérem ügyvédi irodájába megyek. Ayhan a feleségével és a gyerekeivel tegnap elutazott Svájcba, és a galatasarayi irodája kulcsát nálam hagyta. Ott jobb lesz, mint a kórházban – gondoltam. A kórháznál minden jobb. Még a börtön is.

Ayhan asztalán dossziék, Playboy-számok, Giuseppe Verdi élete és művei, egy citromkölnis-üveg és a páncélszekrény kulcsa. Nem nyúltam semmihez. Leültem és elszívtam egy cigarettát. Olyan volt, mint egy jelenet egy filmből. Felhívtam Yelizt. Már húsz éve egy francia nevű kiadónál dolgozott. A szokásos picit reszkető, mégis kemény „Alo”-val szolt bele. A hangját, mármint a telefonbeli hangját már ezer éve – magam se tudom, miért – egy szeretkezni vágyó apáca hangjához hasonlítottam.

– Szia, kedves – köszöntem, a hangom kissé elmélyítve. Csönd.

– Kijöttél a kórházból? (Tehát tudta. Az újságban olvasta? Miért nem kerestt?)

– Most engedtek ki. A derekam fáj a fekvéstől.

– Már jól vagy?

– Hiányoztál. (Lehet, hogy jobb lett volna, ha nem mondom.)

– Jó. (Miért csinálja ezt?)

– Ayhan irodájában vagyok... Este elnézhetek hozzád...

– Nem érek rá... (Na tessék, már megint luftot lőttem...)

– Megvárlak, mikor kijössz. Eszünk valahol.

– Munka után sem érek rá. Különben... nem is akarok találkozni veled.

Lassan leteszem a telefont. Megint rágyújtok, és a Playboy középső lapján lévő nagymellű, bandzsa, furcsa teremtményt nézem. Talán ha ilyen menyasszonyom volna, nem maradna a szájamban ilyen utóíz a telefonbeszélgetés után. De egy ilyen... na mindegy, hagyjuk. Fogtam a kulcsot, és kinyitottam a páncélszekrényt. Egy csomó irat, egy csomó pénz, egy automata Colt pisztoly és egy friss, Skóciában készült viszki. A híres fogolymadaras márka. Kivettem az üveget, visszazártam a páncélszekrényt, a kulcsot az asztalra dobtam, s a fiókból kivettem Ayhan poharát. Hőféhér frottírba csavart finom kristálypohár. Őcsém (két évvel fiatalabb nálam) még negyven éves korában is ad a finomságokra. Ismert, elismert, kedvelt és gazdag jogász. Egy művészettörténészt vett feleségül, és két szép gyermeke született. Teniszezik, golfozik, vízisízik, nehéz ügyeket vállal, és a legtöbbet megnyeri. Én voltam mindig is a család fekete báránya. Jobbra-balra hányódtam, mire vagy tíz éve megkapaszkodtam az újságnál. Gyakran dolgoztam napi huszonnégy órát. Mindenkit ismerek, a rablókat és a rendőröket, a kormánypártiakat és az ellenzékieket, művészeket és hivatalnokokat, mindenkit. Sokat nyüzsögtem, sokat írtam, sokat ittam, és sokat hazudtam. Természetesen a magánéletben és nem az újságban. Az országos dolgokba beleütöttem az orromat, a magánéletemmel viszont nem törődtem, így aztán az ország dolgai sem jöttek rendbe és a sajátjaim sem! Ayhan mindig a segítségemre sietett. Így volt ez már a gyerekkorunktól fogva: ő az egyik sikert érte el a másik után, s közben nekem is segített. Ideadta a háza, az irodája, a nyaralója és a páncélszekrénye kulcsát. Nem használtam, de gyakran elhagytam őket. Zárakat, kódokat, kulcsokat csináltattam, és megint ideadta. Továbbra sem vettem el semmit, kivéve a viszkit.

Már két pohárral megittam, és Giuseppe Verde élete végéhez közeledtem, amikor megszólalt a telefon. Reméltem, hogy Yeliz az.

– Halló, Ayhan bey? – mondta.

– Egy pillanat – mondtam. Letettem a kagylót az asztalra, újabb viszkit öntöttem a karcsú pohárba, rágyújtottam, gondolkodtam egy kicsit, s megint felvettem a telefont. – Parancsoljon.

– Ayhan bey!

(Szép, fátyolos hang, épp a kedvemre való.)

– Parancsoljon, asszonyom.

– Egy ügyben szeretnék magával tárgyalni.

– Ismerjük egymást, kérem?

– Ön nem ismer engem. Alaaddin Faydartól kaptam a számát. Azt mondta, hogy Ön a legjobb ügyvéd.

– Köszönöm, nagyon kedves tőle. Miről van szó, asszonyom?

– Isik Cengizoglu vagyok. Pert szeretnék indítani. Igen fontos dolog. Nem teleföntéma. Mikor találkozhatnánk? (Mi a fenét csináljak? Haragszik majd

Ayhan? Ugyan, biztos nevet majd. Hátha tényleg fontos ügy. Eddig mindig csak magamat utánoztam, tulajdonképpen úgy jutottam idáig, hogy mindig azt a valakit utánoztam, aki valahol mélyen bennem van. Most először vehetek föl egy más személyiséget – nem is másét, hisz a testvéremről van szó...)

és a nő a vonal másik végén válaszra várt – Ayhan bey?

– Nem is tudom... Holnap két hónapra Brazíliába utazom.

– Találkozhatnánk most? Fél órán belül az irodájában vagyok.

– De holnap utazom és...

– Nagyon fontos, Ayhan bey. Dokumentumok is vannak... Látnia kell őket...

– Bocsánat, de...

– Egészen egyedülálló dolgot fogunk cselekedni, Ayhan bey.

– Hogyan?

– Meglátja, olyan per lesz, amilyen még nem volt soha. Hadd jöjjenek. Elég, ha tíz percig beszélhetünk. Nagyon nagy ügy!

(Mit tehettem volna? Épp csak kijöttem a kórházból, magányos voltam, már a harmadik viszkimet ittam, és attól a pillanattól fogva, hogy becsaptam őt, még huszonkilenc nap unalom várt rám.)

– Még egy óráig itt vagyok, asszonyom. Ha idefárad...

– Köszönöm, nagyon hálás vagyok. Máris indulok.

Letettem a kagylót és hátradőltem. Beleszagoltam a hónaljamba. Jól megizzadtam. Megiszom még egy viszkit, ne dobogjon annyira a szívem. Egy kis szórakozás csak. Ha Ayhan helyében volnék, haragudnék. De hisz épp az ő helyében vagyok! A franc egye meg! Mibe keveredtem: Alaaddin bey adta meg a telefonomat. A telefonomat: Ayhan telefonját, azt akartam mondani. Alaaddin? Remélem, nem a híres lámpából kibújó dzsinn kis barátja. Isik hanım idejön. El kell rakni a Playboyt. Ürítsd ki a hamutartót, mosd meg a fogad! Szedd magad rendbe! Azt hiszed, szeretkezni jön a nő, te hülye? Pert akar indítani. Ártatlan vagyok. Nem ellened, te bolond, veled együtt! Dokumentumok vannak a kezében. Te ügyvéd vagy! Légy nyugodt, és ne veszítsd el a humorérzékedet. Gondolj arra, milyen jót fogunk majd nevetni! Hadd lássuk, mi az az ügy. Megvizsgáljuk, elolvassuk, talán a harmadik oldalon lehozzuk. Nem! Felejtse el az újságot. Most már ügyvéd vagy! Csöngetnek, menj, nyiss ajtót, ne röhögi, játssz komolyan!

Mosolygott, amikor ajtót nyitottam. Vagyis valószínűleg előbb kezdett mosolyogni, mint ahogy én kinyitottam az ajtót. Sötétkék blézer, fehér csipkegaléros blúz, vállig érő, hullámos gesztenyebarna haj, szürkészöldes-kékes szem, nyugodt vagy óvatos, nem tudtam eldönteni, gyűrű, óra és nyaklánc nélkül, levendula- és kakukkfűillattal lépett be. Mosolygása nevetésbe fordult. Rajtam nevetett, azon, ahogy ránéztem.

– Engem várt, ugye?

– Igen – mondtam, egész életemben Magára vártam. – Isten hozta, parancsoljon, fáradjon be.

– Ezt a pert el kell vállalnia. Ég- és földindulás lesz. – New Yorkról, Moszkváról, Tel-Avivről, Isztambulról, Kairóról beszélt. Megkínáltam Ayhan viszkijéből, de nem fogadta el. Azt hiszi, hogy Ayhan vagyok, tehát én a saját irodámban, a saját viszkimet iszom. De szép is volt... Aztán...

Egy barna táskából elővette a dokumentumokat. Fegyver, kábítószer, ipar, politika, futball, sajtó, diplomácia és művészet nyolcszögével lehet leírni a felvázolt összeesküvést. Mindenki benne van, és valamilyen formában mindenki felelős. Rádásul mindenki tud mindent. Én... mint hogy ügyvédet játszottam, az eseményeken kívül maradtam. Holott a történelekről mindenképp nekünk, vagyis az újságíróknak, tudnunk kellett volna. Főlemeltem a fejem, hogy megmondjam, ki vagyok, és egy pisztolycsövet láttam magam előtt.

Isik hanım kezében egy Smith and Westonnal állt előttem. Olyan, mint egy filmben – gondoltam. Elmondtam, hogy hazugság volt minden, a dokumentumok hamisak, az egész forgatókönyvet azért írták, hogy eljussanak hozzám. Ayhannak hitt, és én semmit se szóltam. Különben sem tudtam soha, hogy ki is vagyok. Nagyon rosszul éreztem magam. Micsoda hülyeségbe kevertem magam! Az italom elfogyott, és ez a pisztolyos nő nem fog szeretkezni velem. A poharam felé nyúltam, amikor lőni kezdett.

Az első fájdalom az ember velejéig hatol. A második és a harmadik golyóra már nem is figyeltem annyira, mert még mindig az elsővel foglalkoztam. Ayhan asztalára folyt a vérem. Főlemeltem a fejem, és láttam, hogy Isik hanım megint lő. Miért ilyen, amikor minden véget ér? – gondoltam. Nem értettem semmit.